

TEMELJNI DEJAVNIKI ČLOVEKOVEGA RAZVOJA

- **Dednost, okolje in samodejavnost** → med seboj se prepletajo, vplivajo drug na drugega = so v interakciji.
- Dednost → **nativizem**: človekov razvoj je odvisen samo od dednosti. Descartes.
- Okolje → **empirizem**: človekov razvoj je odvisen samo od okolja. Locke, behaviorizem.
- Samodejavnost → **avtonomizem**: človekov razvoj je odvisen samo od samodejavnosti.
- **Vpliv dednosti:**
 - o Zapisana je v genih. Geni so nosilci lastnosti, v njih je zapisano, kako se bo neka lastnost razvila in do kakšne meje - so potencial in omejitve.
 - o Hereditarnost: delež razlik med posamezniki v neki lastnosti, ki je odvisen od dednosti. Izraža se v %. Konstitucija 85%, sposobnosti 60%, temperament 50%, značaj najmanjši.
 - o Genotip: množica značilnosti, ki so podedovane. Fenotip: množica vseh bioloških in vedenjskih značilnosti, ki se razvijejo v interakciji med geni in okoljem
 - o Kako je neka lastnost odvisna od dednosti, so ugotovili z raziskavami: sorodniški pari, primerjava posvojenih otrok s pravimi in »nepravimi« starši, enojajčni dvojčki v različnem okolju.
- **Vpliv okolja:**
 - o Okolje je **naravno** (vsa narava, ki obdaja človeka, je nujno potrebno za njegovo preživetje) in **družbeno** (človekov produkt in drugi ljudje, brez njega človek ne bi preživel → ko se rodi, je psihofizično nedonošen, družbeno okolje pa je nujno potrebno, da se človek normalno osebnostno, duševno razvije).
 - o Socialna deprivacija: odtegnitev socialnih stikov. Npr. volčji otroci.
 - o Čustvena deprivacija: odtegnitev čustev.
 - o Družbeno okolje je nosilec procesa socializacije (vraščanje človeka v družbo, prek njega se človek nauči obnašati).
- **Prepletenost okolja in dednosti:**
 - o Njune vplive je težko ločiti.
 - o Npr. bolj inteligentni starši bodo na otroka vplivali skladno z geni, ki jih je otrok podedoval, in z intelektualno bolj stimulativnim okoljem.
 - o Otroku svoje okolje že od rojstva naprej aktivno sooblikuje (različni otroci se na enake vplive odzivajo različno in iz okolice spodbujajo različne odzive).
- **Samodejavnost:**
 - o Je tisti dejavnik, ki izhaja iz človekove lastne volje.
 - o Poteka v 4 fazah: zamisel, namera, odločitev, izvedba.
 - o Človeku omogoča izbiranje in odločanje. Do tega pride v novih situacijah, spremenjenih, podobnih, če je na razpolago več možnosti.
 - o Druge situacije so bolj rutinske, navade - izvajamo rutinsko.

- o Posameznikova lastna aktivnost je pogojena z dednostjo in okoljem, hkrati pa ju tudi presega in vpliva nanju.
- o Naše odločitve in vedenje v konkretnih situacijah določajo različni dejavniki → determinizem.
- o Človek doživlja svoje odločitve kot svobodne → svobodna volja.